

Міністерство освіти і науки України
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана
Франка
Кафедра вокально-хорового, хореографічного та
образотворчого мистецтва

«До захисту допускаю»

**завідувач кафедри вокально-хорового,
хореографічного та образотворчого мистецтва, професор**

_____ **Ірина БЕРМЕС**

«__» _____ 2025 р.

ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ МУЗИКИ У
ШКОЛІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Спеціальність: 014 Середня освіта (Мистецтво. Музичне мистецтво)

Магістерська робота
на здобуття кваліфікації – Вчитель мистецтва, музичного мистецтва
закладу загальної середньої освіти

Автор роботи Андрєєв Тарас Володимирович _____

підпис

Науковий керівник кандидат педагогічних наук, доцент

Кишакевич Світлана Володимирівна _____

підпис

Дрогобич, 2025

АНОТАЦІЯ:

Тарас Андреев. «Організація дистанційного навчання музики у школі: виклики та перспективи».

Магістерська робота присвячена проблемам дослідження організації дистанційного навчання музики у школі, зокрема визначенню викликів та перспектив, що є важливим для формування ефективної стратегії розвитку освітнього процесу. Досліджено поняття дистанційного навчання та з'ясовано його специфіку, яка полягає у поєднанні цифрових технологій, інтерактивних платформ та методичної адаптації. У роботі проаналізовано методичні підходи до вдосконалення дистанційного музичного навчання, обґрунтовано ефективність впровадження технічних інновацій та цифрових ресурсів в музичній освіті та розкрито особливості професійної підготовки вчителів музичного мистецтва до організації дистанційного навчання музики у школі. Акцентовано увагу на значущості музичного мистецтва у сучасній дистанційній шкільній освіті. Відзначено, що дистанційне навчання музики залишається важливою складовою сучасної освітньої системи, відкриваючи можливості для ефективного засвоєння теоретичних знань, впровадження інноваційних технологій та реалізації творчих освітніх проєктів.

ANNOTATION:

Taras Andreev. «Organization of distance learning of music at school: challenges and prospects».

The master's thesis is devoted to the problems of researching the organization of distance learning of music at school, in particular, identifying challenges and prospects, which is important for the formation of an effective strategy for the development of the educational process. The concept of distance learning was studied and its specifics were clarified, which consists in the combination of digital technologies, interactive platforms, and methodological adaptation. The paper analyzes methodological approaches to improving distance music learning, substantiates the effectiveness of implementing technical innovations and digital resources in music education, and reveals the features of professional training of music teachers for organizing distance music learning at school. Attention is focused on the importance of musical art in modern distance school education. It is noted that distance learning of music remains an important component of the modern educational system, opening up opportunities for the effective acquisition of theoretical knowledge, the introduction of innovative technologies, and the implementation of creative educational projects.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ МУЗИКИ У ШКОЛІ.....	11
1.1. Поняття дистанційного навчання та його специфіка в умовах сьогодення.....	11
1.2. Значущість музичного мистецтва у сучасній дистанційній шкільній освіті.....	18
РОЗДІЛ 2. ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ МУЗИКИ У ШКОЛІ.....	25
2.1. Технічні інновації та цифрові ресурси в музичній освіті	25
2.2. Методичні підходи до вдосконалення дистанційного музичного навчання.....	34
2.3. Професійна підготовка вчителів музичного мистецтва до організації дистанційного навчання музики у школі.....	43
ВИСНОВКИ.....	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	55

ВСТУП.

Актуальність теми. Сучасна вітчизняна освітня система перебуває у стані динамічних змін, зумовлених глобалізаційними процесами, розвитком цифрових технологій, зростанням вимог до якості освіти, а також непередбачуваними соціальними та епідеміологічними викликами. Особливо актуальним стало питання забезпечення безперервного навчального процесу в умовах обмеженого фізичного контакту між учасниками освітнього процесу, зумовленого насамперед воєнними реаліями сьогодення. Саме тому дистанційна форма навчання набула значного поширення.

Серед великого розмаїття навчальних предметів саме музичне мистецтво передбачає значну частину практичної, емоційно забарвленої діяльності, яка традиційно пов'язана з безпосередньою взаємодією вчителя й учня. У цьому контексті особливої актуальності набуває проблема організації дистанційного навчання музики у школі, яка зумовлена необхідністю адаптації методик музичного навчання до умов дистанційного середовища, пошуку ефективних цифрових інструментів для реалізації музично-освітнього процесу (аудіо- та відеозаписи, онлайн-інструменти, інтерактивні платформи тощо).

Забезпечення якісної музичної освіти в умовах віддаленої взаємодії є однією з позитивних сторін усього процесу дистанційного навчання. З розвитком освіти дедалі більшої уваги набуває переосмислення значущості вчителя музичного мистецтва, який повинен оволодіти не лише педагогічними та мистецькими компетентностями, а й бути обізнаним у сфері інформаційно-комунікаційних технологій. Дослідження педагогічних, психологічних та технічних викликів, що постають у процесі дистанційного викладання музики стають предметом наукового пошуку все більшої кількості вчених. Тенденції дистанційного навчання зумовлюють формування нових моделей освітньої взаємодії, які б забезпечували розвиток музичних здібностей школярів навіть за відсутності очного контакту.

Отже, дослідження викликів та перспектив організації дистанційного навчання музики є надзвичайно важливим для вдосконалення сучасної системи мистецької освіти, забезпечення її доступності, ефективності та якості в умовах цифрової трансформації.

Попри певні переваги дистанційного формату (гнучкість, доступність, можливість використання цифрових інструментів тощо), його впровадження в сфері мистецької освіти, зокрема музичного навчання у школі, супроводжується низкою труднощів. Музичне мистецтво має унікальні особливості: воно ґрунтується на слуховому сприйнятті, практичній діяльності, емоційно-ціннісній взаємодії, що традиційно передбачає живе спілкування між учнем і вчителем, спільне музикування, миттєвий зворотний зв'язок. У дистанційному форматі реалізація цих компонентів стає значно складнішою, що вимагає пошуку нових методик, підходів та технічних рішень.

Сучасні виклики вимагають переосмислення цілей та завдань шкільної музичної освіти в умовах дистанційного навчання. Актуальними є нові розробки ефективних педагогічних стратегій, які забезпечать якісне засвоєння знань, розвиток музичних здібностей та креативності учнів, незважаючи на фізичну віддаленість. Важливим у цьому контексті є адаптація навчально-методичного забезпечення з музичного мистецтва до умов дистанційного формату. Активного використання цифрових технологій, особливо в дистанційному форматі, потребує сучасний освітній простір – різноманітних освітніх платформ, онлайн-ресурсів, інтерактивних програм, мобільних додатків, віртуальних інструментів тощо.

Одним із ключових факторів ефективного дистанційного навчання є підвищення рівня ІКТ-компетентності вчителів музичного мистецтва. Аналізу психологічних аспектів взаємодії в дистанційному середовищі, врахування мотиваційної сфери учнів, а також особливостей вікової психофізіології вимагає сучасний освітній простір. Вивчення нових моделей

співпраці між школою, учнями та батьками для ефективної організації освітнього процесу стає пріоритетним напрямком дистанційного навчання.

Проблемам організації дистанційного навчання музики у школі присвячено чимало наукових праць та публікацій не лише зарубіжних, але й вітчизняних вчених. Серед них варто відзначити дослідження таких науковців як D. Arroyo [41], C. Bonastre [41], T. Buchborn [40], R. Callahan [42], C. Camilli [41], L. Cuervo [41], D. García [41], S. Harlos [42], M. Herring [42], N. Kruse [42], J. Treb [40] та інші.

Сучасні погляди щодо дистанційного навчання знайшли своє відображення в наукових розвідках українських дослідників, а саме І. Адамова [1], І. Барановська [2], Д. Барановський [2], О. Гнатюк [7], Т. Головачук [1], М. Данилюк [9], Б. Кишакевич [17], С. Кишакевич [18], Ю. Мальований [21], Л. Масол [22], О. Новак [33], С. Петькун [33], Т. Сидоренко [33], К. Спітковська [36], Г. Стець [17], А. Чернишова [38], Ю. Якименко [2] та інші. Однак, незважаючи на наявність чималої кількості досліджень, присвячених означеній тематиці, недостатньо висвітленими залишаються проблеми, пов'язані з вдосконаленням дистанційного навчання музики у школі, вивченням значущості технічних інновацій та цифрових ресурсів в музичній освіті тощо.

З огляду на це, дослідження особливостей організації дистанційного навчання музики у школі є надзвичайно важливим і своєчасним. Воно дозволяє окреслити не лише труднощі, з якими стикаються педагоги та учні, а й виявити потенційні шляхи вдосконалення музичної освіти, зокрема через інтеграцію сучасних технологій, розвиток інноваційних підходів та переосмислення педагогічної ролі в умовах цифрового освітнього середовища.

Таким чином, актуальність обраної теми визначається як необхідністю вирішення реальних практичних проблем в організації музичного навчання у дистанційному форматі, так і перспективами подальшого розвитку

мистецької освіти в умовах цифрової трансформації Нової української школи.

Об'єкт дослідження – процес дистанційного навчання музики у школі.

Предмет дослідження – форми, методи, засоби та інструменти організації дистанційного навчання музичного мистецтва в школі.

Мета дослідження – дослідити особливості організації дистанційного навчання музики у школі, виявити ключові виклики та проаналізувати можливості й перспективи його розвитку.

Для досягнення мети були поставлені такі **завдання**:

- розкрити поняття дистанційного навчання та його специфіку в умовах сьогодення;

- обґрунтувати значущість музичного мистецтва у сучасній дистанційній шкільній освіті;

- проаналізувати ефективність впровадження технічних інновацій та цифрових ресурсів в музичній освіті, а також окреслити методичні підходи до вдосконалення дистанційного музичного навчання;

- дослідити особливості професійної підготовки вчителів музичного мистецтва до організації дистанційного навчання музики у школі.

Методи дослідження: загальнонаукові методи дослідження: перехід від абстрактного до конкретного (полягає в послідовному напрямку наукової думки від початкової сутності проблеми дистанційного навчання до її повного відтворення у цілій сутності предмету), логічний (для розумового аналізу досліджуваної проблематики, пошуку висновків), системно-структурний (для дослідження проблеми в загальному значенні та її більш детальної внутрішньої структури), опрацювання та аналізу науково-методичної літератури стосовно організації дистанційного навчання музики у школі; порівняльний аналіз; метод узагальнення; аналіз та інтерпретація даних та ін.

Теоретична база дослідження. Для написання магістерської роботи застосовано опубліковані наукові дослідження вітчизняних та зарубіжних

авторів, у яких висвітлюють проблеми організації дистанційного навчання музики у школі.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що:

- обґрунтовано значущість музичного мистецтва у сучасній дистанційній шкільній освіті;
- проаналізовано ефективність впровадження технічних інновацій та цифрових ресурсів в музичній освіті;
- окреслено методичні підходи до вдосконалення дистанційного музичного навчання, встановлено доцільність їхнього застосування у педагогічній практиці вчителів музичного мистецтва.

Теоретичне та практичне значення магістерської роботи.

Теоретичне значення магістерської роботи полягає в розширенні наукового розуміння особливостей дистанційного навчання у сфері музичної освіти, зокрема в умовах закладів загальної середньої освіти. У межах дослідження здійснено аналіз ефективності впровадження технічних інновацій та цифрових ресурсів в музичній освіті, узагальнюються виклики та бар'єри, що виникають при впровадженні дистанційного навчання музики, таких як відсутність живого контакту, технічні обмеження, труднощі у формуванні музичних навичок тощо. Сформовано понятійний апарат, що описує феномен дистанційного музичного навчання у шкільному середовищі. Отримані результати сприяють подальшій розробці теоретичних засад розвитку дистанційної музичної освіти як окремого напрямку в педагогіці.

Практичне значення магістерської роботи полягає в розробці методичних рекомендацій для вчителів музичного мистецтва щодо ефективного використання онлайн-інструментів і платформ, у можливості адаптації навчальних програм для дистанційної або змішаної форми навчання з урахуванням специфіки музичних дисциплін. Результати дослідження також можуть стати основою для підвищення якості навчання музики в умовах дистанційного формату внаслідок використання сучасних технологій, програмного забезпечення, цифрових нотних архівів тощо.

Матеріали дослідження можуть бути використані для створення практичних матеріалів (відеоуроків, інтерактивних вправ, аудіо- і візуальних ресурсів), які можуть бути впроваджені у навчальний процес, для покращення комунікації між учнями та вчителями, а також підвищенні мотивації учнів до вивчення музики через інноваційні підходи. Отримані результати можна застосувати зокрема в системі післядипломної педагогічної освіти – для підвищення кваліфікації вчителів музичного мистецтва.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та висновки магістерської роботи викладено у виступах, котрі виголошувались на трьох наукових семінарах з проблематики написання магістерських робіт кафедри вокально-хорового, хореографічного та образотворчого мистецтва (протокол № 11 від 28 листопада 2024 р.; протокол № 4 від 28 травня 2025 р.; протокол № 6 від 30 жовтня 2025 р.); щорічній звітній науковій конференції студентів факультету початкової освіти та мистецтва, яка відбулася 1 квітня 2025 р.; опубліковано статтю «Урок музичного мистецтва в умовах онлайн: аналіз дистанційних технологій». *Science in the modern world: innovations and challenges* : proceedings of 7 th International Scientific and Practical Conference. Perfect Publishing. Toronto, Canada, 20-22 March, 2025. P. 254–260. URL : <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2025/03/SCIENCE-IN-THE-MODERN-WORLD-INNOVATIONS-AND-CHALLENGES-20-22.03.25.pdf#page=254>; попередньому захисті магістерських робіт на засіданні кафедри вокально-хорового, хореографічного та образотворчого мистецтва факультету початкової освіти та мистецтва ДДПУ імені Івана Франка.

Структура магістерської роботи. Магістерська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури (42 найменування). Загальний обсяг магістерської роботи – 60 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ МУЗИКИ У ШКОЛІ

1.1. Поняття дистанційного навчання та його специфіка в умовах сьогодення.

В умовах сьогодення особливо актуальною проблемою вітчизняної державної політики є забезпечення якісних освітніх послуг. Враховуючи сучасні, не прості обставини існування української освіти, зумовлені насамперед воєнними подіями, з метою забезпечення належного рівня навчання учнів актуальною потребою є застосування інструментів дистанційного навчання. Означена проблема є доволі не простою у контексті її вирішення, адже у процесі подолання виникає низка труднощів, які проявляють неабиякий вплив на ефективність освітньої політики, реалізацію програм навчальної підготовки, виконання різноманітних перевірок та інше.

Актуальність даного питання стосовно оптимальних методичних підходів до вдосконалення дистанційного музичного навчання зумовлює потребу в з'ясуванні його сутності, ґрунтовному висвітленні головних завдань та визначенні пріоритетів дистанційної освіти в сучасних умовах. Активні воєнні події в окремих регіонах нашої країни великою мірою проявилися в організації освітнього процесу, що зумовило необхідність здійснення наукових пошуків стосовно вирішення проблем, а також перспектив дистанційного навчання як новітнього освітнього формату [33, с. 45].

З огляду на те, що дистанційна освіта – поняття відносно нове, вона зорієнтована на прогресивний досвід вітчизняних та зарубіжних педагогів і методистів, накопичений різноманітними новітніми освітніми інституціями, скерована на використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, в яких відображені запити сучасної освіти та українського суспільства зокрема.

Широке впровадження дистанційних технологій в освітній процес Нової української школи зумовлює активне розповсюдження дистанційного навчання у нашій державі. Як зазначає О. Гнатюк, такий вид навчання поступово набуває власних характерних ознак. Дослідниця зауважує на виявленні виразних рис, принципів, окремих досліджень стосовно дистанційного навчання, яке виникло та активно розвивалося із впровадженням цифрових технологій в освітній процес [7, с. 18].

Освітня політика нашої держави позитивно впливає на успішну реалізацію дистанційного навчання. Цьому сприяють, зокрема, прийняті нормативні документи стосовно інформатизації суспільства, а саме Закони України [26; 31], Постанови Кабінету Міністрів України [27; 28], Накази та постанови Міністерства освіти і науки України [29; 20; 11], Укази Президента України [30; 32].

Закон України «Про вищу освіту» [26] характеризує дистанційне навчання, поряд з іншими його видами, як одну із форм сучасного навчання. В окремих нормативно-правових документах, а саме в «Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні» врегульовано низку питань щодо:

- прав та обов'язків учасників освітнього процесу;
- дистанційне навчання тут визначається як певна структура технологій, з допомогою якої відбувається швидке подання учням потрібного обсягу навчального матеріалу, який вивчається;
- визначається дистанційне навчання як інтерактивна взаємодія між вчителем та учнями в навчальному середовищі, надання користувачам освітніх послуг можливості самостійної роботи з метою опанування запропонованого матеріалу [20, с. 4].

Широкий спектр поглядів стосовно тлумачення поняття «дистанційного навчання» вказує на відсутність одностайної думки щодо його визначення.

Деякі науковці класифікують визначення дистанційного навчання на наступні види. Так, В. Биков пропонує наступну диференціацію:

- *дистанційне навчання* – як певна своєрідна форма інституалізації, а також реалізація освітнього процесу, в якому його учасники втілюють навчальну взаємодію переважно поза межами певної території;

- *традиційне дистанційне навчання* – даний тип дистанційного навчання характерний застосуванням транспортної систему доставки обсягу навчального матеріалу, а також низки інших інформаційних носіїв системи телефонної комунікації, інших цифрових ресурсів. При цьому взаємоспілкування між учасниками такого типу навчання відбувається неодноразово, з деякою затримкою в часі;

- *e-дистанційне навчання (e-ДН)* – представлене переважно індивідуальним взаємозв'язком між учасниками освітнього середовища як у синхронному часі (в якому результативніше індивідуально спілкуватися з учнями, стосовно обговорення попередньо розв'язаних задач), так і в асинхронному часі (неодноразово, з дещо часовою затримкою). Для e-ДН характерне застосування електронних транспортних систем доставляння навчального матеріалу та інших навчальних ресурсів [3, с. 98–99].

Таким чином, на підставі опрацьованих джерел ми погоджуємось з думкою О. Гнатюк у тому, що в переважній більшості науковців в обґрунтуванні поняття дистанційного навчання виокремлюють такі його структурні компоненти:

- синхронна (паралельна) та асинхронна (неодноразова) форма навчального процесу;

- різноманітні організаційні форми, дидактичний зміст, завдання, засоби навчання, методи;

- суб'єкти освітнього процесу;

- засоби інформаційно-комунікаційних технологій [7, с. 5].

У контексті теми нашого дослідження цікавим, на нашу думку, є трактування поняття дистанційного навчання, представлене у «Положенні про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти» [11], затверджене наказом МОН зі змінами від 18.07.2025 р. №1020. Згідно

розглянутого документу дистанційне навчання визначається як організація навчальної діяльності на відстані його учасників одне від одного, які не контактують між собою безпосередньо, а лише через будь-які інші цифрові ресурси та технічні засоби.

Проаналізований нами документ врегульовує процес здобуття повної загальної середньої освіти у дистанційному форматі, забезпечує різноманітне застосування дистанційних технологій, а також забезпечує врахування інтересу школярів, які проходять навчання за дистанційною формою:

- дистанційне навчання повинне бути організоване із гарантуванням систематичної спільної діяльності вчителя зі школярами;
- навчальний процес у дистанційному форматі повинен відбуватися з урахуванням індивідуальних особливостей розвитку дітей з особливими освітніми потребами, а тому передбачає розроблення спеціальної індивідуальної програми розвитку школяра;
- здобуваючи освіту за дистанційною формою школярі при необхідності можуть отримувати певну підтримку навчальної діяльності, при цьому освітній заклад веде спостереження за результативністю їхнього навчання;
- навчальний процес повинен відбуватися з гарантуванням захисту персональних даних, з виконанням санітарних нормативів стосовно укладання шкільного розкладу занять, розробки різноманітних відновлюючих вправ для зору та правильної постави, тривалості навчання у поєднанні з технічними засобами тощо;
- у випадку неможливості бути присутнім на занятті у синхронному форматі для школяра створюються оптимальні умови для ефективного взаємозв'язку у вигляді інших видів комунікації (телефонне, поштове та інше з'єднання) [11, с. 4].

Дослідники проблеми дистанційного навчання наголошують на тому, що у сучасних умовах необхідно працювати над забезпеченням усіх без винятку учасників навчального процесу якісним інтернет-зв'язком. Як

стверджує Ю. Мальований робота в цьому напрямку орієнтуватиметься на вдосконалення дистанційного навчання. Автор перелічує умови для здійснення ефективного процесу даного виду навчання:

- розробка для вчителів основного контенту з метою створення надалі індивідуальних для кожного педагога онлайн-систем навчання;
- якісна професійна підготовка педагогічних кадрів;
- відмінне науково-методичне забезпечення;
- законодавче регулювання дистанційного навчання [21, с. 2].

Для ефективного впровадження дистанційного навчання в освітній процес виокремлюють і певні компоненти успіху. Так, на думку К. Спітковської для цього необхідно втілити 7 структурних складових:

- *доступна програма дій;*
- *єдиний підхід;*
- *зрозумілі правила;*
- *тайм-менеджмент;*
- *професійна майстерність;*
- *наставництво;*
- *спілкування* [36, с. 53].

Таким чином, на підставі проаналізованих наукових джерел та нормативних документів можемо стверджувати, що *дистанційне навчання* – це форма освіти, яка передбачає застосування інформаційних та комунікаційних технологій для передання знань та навичок на відстані, без необхідності фізичної присутності учнів та вчителів у одному місці. В умовах сьогодення, коли світ стає все більш цифровим, дистанційне навчання набуває все більшого значення та популярності, відкриваючи нові можливості для освіти та навчання.

Наведемо *основні характеристики дистанційного навчання:*

- ***віддаленість*** – навчання здійснюється на відстані, що дозволяє учням навчатися з будь-якої точки світу, де є доступ до інтернету;

- **технології** – використання різноманітних інформаційних та комунікаційних технологій, таких як комп'ютери, інтернет, спеціалізовані платформи для навчання, відеоконференції, електронна пошта та інші;
- **гнучкість** – дистанційне навчання забезпечує гнучкість у виборі часу, місця та темпу навчання, що дозволяє учням поєднувати навчання з роботою, сім'єю та іншими обов'язками;
- **індивідуалізація** – можливість адаптації навчального процесу до індивідуальних потреб та особливостей кожного учня, що сприяє більш ефективному засвоєнню матеріалу;
- **доступність** – розширює доступ до освіти для тих, хто з різних причин не може відвідувати традиційні навчальні заклади (наприклад, через географічні обмеження, інвалідність, сімейні обставини тощо).

Специфіка дистанційного навчання в умовах сьогодення:

- **онлайн-навчання** – значна частина дистанційного навчання відбувається в онлайн-форматі, що передбачає використання веб-сайтів, платформ та інших онлайн-ресурсів для навчання;
- **зростання популярності** – з кожним роком дистанційне навчання стає все більш популярним, зокрема серед молоді, яка звикла до цифрового середовища та активно використовує технології у своєму житті;
- **розвиток платформ** – з'являється все більше спеціалізованих платформ та сервісів для дистанційного навчання, які пропонують різноманітні навчальні матеріали, інструменти для комунікації та оцінювання;
- **поєднання з іншими формами навчання** – дистанційні технології можуть використовуватися як самостійна форма навчання, так і як доповнення до традиційного очного навчання;
- **виклики та можливості** – дистанційне навчання ставить перед освітніми закладами та учнями певні виклики, такі як забезпечення якості навчання, підтримка мотивації учнів, подолання технічних труднощів, але водночас відкриває широкі можливості для інновацій та розвитку освіти.

У межах нашого дослідження зацентруємо увагу на викликах сьогодення, насамперед пов'язаних з воєнними подіями на території нашої держави, які змінюють систему дистанційного навчання. У цьому контексті воно якомога більше актуалізується, стає більш затребуваним, оскільки виникає необхідність в організації навчання різних вікових груп учнів, у поєднанні традиційних та специфічних для дистанційного навчання методів.

Варто зазначити, що методика навчання в дистанційному форматі перебуває на етапі становлення, особливості та принципи якого вирізняються певною *специфікою*:

- *самостійне опрацювання* учнями більшості навчального матеріалу, яке передбачене дистанційною освітою, створює проблеми в її організації, контролі та оцінюванні, оскільки навички самостійної освітньої діяльності не достатньо сформовані не лише в початковій, але й в основній школі;

- *вмотивованість навчання школярів*. Враховуючи унеможливлення систематичного контролю учнів зі сторони вчителя проблема свідомої мотивації особливо актуалізується в умовах дистанційного навчання;

- *взаємодія учасників освітнього процесу між собою*. Специфіка дистанційного навчання у цьому контексті полягає у розв'язанні проблеми організації ефективної комунікації між вчителем та учнями, учнів між собою у процесі занять як у синхронному, так і в асинхронному (яке може займати дозвілля вчителя та школярів) форматі онлайн;

- *регламентація часу на виконання самостійних домашніх завдань*. У дистанційному форматі ця проблема не достатньо врегульована, адже, на відміну від очного навчання, в якому чітко врегульований розклад уроків та кількість домашніх завдань з врахуванням вікових особливостей учнів, уроки онлайн вимагають від учасників освітнього процесу набагато більше витрат часу;

- *індивідуалізація навчання* – для дистанційного формату освітнього процесу є важливою позитивною стороною та однією з основних принципів. У цьому контексті специфіка дистанційного навчання полягає у наданні

змоги для кожного школяра індивідуально обирати час, обсяг, термін виконання навчальних завдань на відміну від очного навчання, при якому такий підхід ускладнений великою кількістю предметів, класів тощо;

- *ідентифікація школярів.* Дана особливість пов'язана насамперед з високою мотивацією до навчання у тих учнів, які насправді прагнуть отримати знання та здобути відповідні вміння на відміну від традиційних очних занять, при яких оцінювання є головним заохоченням до навчальної діяльності;

- *напрацювання певного комплексу вмінь стосовно застосування цифрових ресурсів.* Означена характерна особливість дистанційного навчання актуалізує проблему переорієнтації педагогічної діяльності вчителя на новий формат: зміна у підходах до власної напрацьованої методики викладання на нові, сучасні форми, методи та прийоми для досягнення ефективного результативного навчання;

- *відсутність єдиного стандартизованого електронного ресурсу для навчальної діяльності* зумовлює ще одну важливу проблему, пов'язану з необхідністю опанування учнем тих онлайн-сервісів, які пропоновані для навчання вчителем, що переводить акцент уваги зі змістового наповнення навчального предмету на використання цифрових ресурсів [25, с. 4–5].

Отже, враховуючи реалії сьогодення, пов'язані з воєнними подіями насамперед, різноманітними епідеміологічними спалахами, зважаючи на динамічний розвиток, а також на активне впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій можемо стверджувати, що дистанційне навчання залишається актуальним. З метою вдосконалення та розвитку основних форм, методів та прийомів навчальної діяльності у дистанційному форматі необхідно вживати відповідні узгоджені та ефективні заходи у цьому напрямку.

1.2. Значущість музичного мистецтва у сучасній дистанційній шкільній освіті

Важливою частиною розвитку вітчизняного суспільства завжди було мистецтво, яке є тією рушійною силою, що відображує різноманітні події в країні та являється певним проявником різного роду мистецьких задумів, творчих ідей. Заняття мистецькою діяльністю сприяє наповненню його опановувачів багатим художнім змістом, задоволенню їхніх уподобань та інтересів. Саме тому суспільний розвиток взаємопов'язаний з вдосконаленням технологій, реалізацією новітніх форм та методів не лише у виробничій сфері, але й в освітній та мистецькій зокрема [37, с. 159].

Розв'язання актуальних проблем освіти та культури повинне бути пріоритетними завданнями державної політики, адже і освіта, і культура, і мистецтво, змінюючи формати не втрачають власної унікальної цінності. Воєнні реалії сьогодення, різноманітні епідеміологічні спалахи зумовлюють актуалізацію проблеми дистанційного навчання, адже окремі регіони нашої держави перебувають в зоні систематичних активних обстрілів, що змушує продовжувати дистанційний формат освітнього процесу.

Сучасний освітній простір, в умовах воєнних подій, характерний активним пошуком новітніх методологічних підходів до навчальної діяльності, різноманітних інновацій вдосконалення освітнього середовища, ефективних педагогічних та інформаційних технологій. Власне, діяльність Міністерства освіти і науки України та його підрозділів зорієнтована насамперед на активну підтримку інноваційних процесів в освітнє середовище.

Важливе місце в сучасному навчальному процесі посідає музично-естетичне виховання, яке сприяє різносторонньому розвитку особистості учня, стимулюючи його активність, самостійність, творчість, адаптацію до різноманітних життєвих ситуацій. Вдосконалення сучасної освітньої системи спричинило окрім підвищення якісного рівня навчального процесу ще й формування компетентісного школяра, здатного до самостійної реалізації та критичного мислення. Вирішальну роль у цьому процесі відіграє музичне

мистецтво, яке наповнює внутрішній духовний світ дитини новими естетичними відчуттями [24, с. 12].

Урок музичного мистецтва в закладах загальної середньої освіти являється ключовим видом мистецької, зокрема музичної освіти та всього музично-естетичного виховного процесу зокрема. Розв'язання актуальних проблем музичного навчання прямопропорційно залежить від професійної майстерності вчителя музичного мистецтва, від його вміння на високому фаховому рівні організувати та проводити уроки. При цьому варто враховувати цілісність кожного уроку та взаємопов'язаність його з іншими уроками спільною метою та визначеними завданнями.

Як і будь-яке інше навчальне заняття у школі урок музичного мистецтва викладається з урахуванням усіх обов'язкових вимог, що й до інших навчальних предметів. Однак, характерні особливості у спілкування учнів з мистецтвом, а саме з музичним зумовлюють необхідність врахування педагогом специфіки викладання уроку, зокрема у дистанційній формі.

Сучасні уроки музичного мистецтва у дистанційному форматі необхідно проводити у відповідності до визначених *вимог*:

- основна мета сучасного музично-естетичного виховання, а саме формування та розвиток музичної культури школярів як невід'ємної частини їхньої духовної культури повинна бути реалізована з кожним проведеним уроком;
- досягнення педагогом поставленої мети та розв'язання визначених завдань, розкриття теми та змістового наповнення уроку в тісному взаємозв'язку із загальноновизначеною метою та завданнями мистецької, зокрема музичної освіти;
- орієнтація на фундаментальні закономірності та принципи музичної освіти;
- систематична робота вчителя над різностороннім розвитком музичних здібностей учнів, формування їхнього музично-естетичного смаку внаслідок отриманих знань та вмінь;

- сприяння заохочення вчителем школярів до творчого виявлення власних почуттів у процесі активної музичної діяльності;
- створення у дистанційному форматі синхронного режиму позитивно налаштованої атмосфери;
- застосування диференційованого підходу до школярів, враховуючи вікові та індивідуальні особливості, музичні інтереси та вподобання.

Підсумовуючи зазначимо, що не зважаючи на дистанційний формат викладу навчального матеріалу урок музичного мистецтва, внаслідок креативності педагога та застосування ним різноманітних інноваційних підходів великою мірою чинить надзвичайний вплив на емоційний стан учнів, сприяє мотивації до подальших занять з музичного мистецтва. Великої значущості музичне мистецтво набуває у сучасній дистанційній шкільній освіті, оскільки сприяє вихованню емоційно-ціннісного ставлення учнів до даного виду мистецтва, формуванню та розвитку певного комплексу музичних компетентностей, таких як інформаційні, пізнавальні, комунікативні та інші. Саме музичне мистецтво чинить великий вплив на розвиток творчого потенціалу особистості, яка здатна до критичного мислення та самореалізації надалі у різних видах музичної діяльності [23, с. 4–5].

На підставі опрацьованих наукових джерел стосовно проблеми значущості музичного мистецтва у сучасній дистанційній шкільній освіті можемо стверджувати, що використання сучасних цифрових технологій вчителем у процесі занять сприяє створенню можливостей набуття ним цінностей суспільної та особистої відповідальності, розумінню вагомості застосування цифрових ресурсів у сучасне освітнє середовище. Велике значення у цифровізації музичного освітнього процесу відіграє використання на уроках цифрових додатків STEAM, які сприяють мотивації школярів, зацікавленості ними музичним мистецтвом. Впровадження STEM-технологій (сучасний підхід до освітньої діяльності, який передбачає формування та розвиток практичних навичок, критичного мислення та інновацій на основі

поєднання науки (Science), технології (Technology), інженерії (Engineering) та математики (Mathematics)) в освітній процес сучасної школи удосконалює його, роблячи заняття з музичного мистецтва креативнішими, що є більш цікавим для сприйняття учнями.

На нашу думку, саме музичне мистецтво у сучасній дистанційній шкільній освіті відіграє важливу роль, сприяючи комплексному розвитку учнів, навіть у віддаленому форматі. Воно допомагає розвивати творчість, емоційний інтелект, збагачує духовний світ та формує естетичний смак школярів. Дистанційне навчання надає можливість використовувати різноманітні онлайн-інструменти та ресурси для вивчення музики, що робить процес навчання більш гнучким та цікавим.

Спробуємо визначити, в чому полягає ***значущість музичного мистецтва у дистанційній освіті:***

- *розвиток творчих здібностей* – музичне мистецтво є потужним інструментом для розвитку уяви, фантазії та творчого мислення учнів. Навіть у дистанційному форматі, використовуючи онлайн-інструменти для створення музичної композиції чи аранжування, діти можуть виражати себе та розвивати свої творчі здібності;

- *емоційний інтелект та соціалізація* – музичне мистецтво сприяє розвитку емоційного інтелекту, дозволяючи учням розпізнавати, розуміти та виражати емоції, як власні, так і чужі. Дистанційні уроки музичного мистецтва можуть включати обговорення музичних творів, що сприяє розвитку навичок соціальної взаємодії та емпатії;

- *збагачення духовного світу та естетичний смак* – у процесі ознайомлення з різними музичними стилями, жанрами та культурами, учні збагачують свій духовний світ, розвивають естетичний смак та розуміння краси;

- *розвиток когнітивних навичок* – музичне мистецтво сприяє розвитку пам'яті, уваги, концентрації та аналітичного мислення. Навіть у

дистанційному форматі, виконання музичних вправ, розпізнавання мелодій та ритмів, аналіз музичних творів сприяють розвитку цих навичок;

- *доступність та гнучкість навчання* – дистанційне навчання музичного мистецтва дозволяє учням навчатися в зручний для них час, в індивідуальному темпі та з будь-якого місця, що особливо важливо для учнів, які мають обмежений доступ до традиційних музичних шкіл або проживають у віддалених регіонах;

- *використання сучасних технологій* – дистанційне навчання музичного мистецтва передбачає використання різноманітних онлайн-ресурсів, таких як інтерактивні платформи, віртуальні інструменти, відеоуроки, що робить процес навчання більш цікавим та ефективним.

Наведемо *приклад* застосування *різноманітних онлайн-ресурсів* у дистанційному навчанні музичного мистецтва:

- *віртуальні музичні інструменти* – онлайн-піаніно, гітари, барабани, що дозволяють учням практикуватися та створювати музику, не маючи реальних інструментів;

- *онлайн-платформи для навчання музичного мистецтва* – спеціалізовані веб-сайти з відеоуроками, вправами та іграми, які допомагають засвоювати музичну теорію та практику;

- *онлайн-інструменти для створення музики*– цифрові аудіоробочі станції (DAW), які дозволяють створювати, редагувати та аранжувати музику;

- *групові онлайн-заняття з вчителем* – відеоконференції з вчителем дозволяють отримувати зворотній зв'язок, ставити питання та навчатися у взаємодії з іншими учнями.

Однак, є й недоліки у навчанні музичного мистецтва саме у дистанційному форматі. Як стверджують дослідники проблеми дистанційного навчання в музичній освіті на відміну від інших навчальних предметів гуманітарної сфери, де освітній процес може проходити відносно без особливих труднощів, навчання музичного мистецтва не зовсім

позитивно відбувається через відсутність особистого очного спілкування вчителя з учнями. Це пов'язано насамперед з формування певних музичних навичок, які є результатом роботи саме вчителя внаслідок специфіки самого процесу навчання музичного мистецтва. Так наприклад, формування артистичності, сценічності, безпосередній емоційний вплив вчителя на учня, інтонаційне забарвлення фрази, виразність міміки, рухів, інтонації, дикції та інше.

Окреслення певних проблем у вивченні музичного мистецтва в дистанційному форматі є лише підтвердженням того, що у музичній сфері дистанційне навчання може застосовуватися для засвоєння учнями насамперед теоретичних знань, тобто бути певною структурною складовою освітнього процесу. Оскільки в умовах сьогодення пріоритет відводиться якійсь освіті, то актуальним є здійснення різноманітних наукових досліджень в музичній освітній сфері, а також впровадження їхніх результатів у практичну діяльність, розробка інновацій у сфері дистанційного навчання, створення та реалізація освітніх та музичних проектів.

Враховуючи не прості обставини сьогодення, зумовлені насамперед воєнними реаліями, варто зауважити, що попри все інноваційна та дослідно-експериментальна діяльність вчених в системі дистанційної освіти продовжується, розвивається та реалізовується в навчальну практику школи. Наслідком цієї діяльності є формування нової педагогічної думки, сучасних креативних педагогічних ідей, форм навчального процесу, а також створення різноманітних моделей організації освітнього процесу Нової української школи.

РОЗДІЛ 2. ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ МУЗИКИ У ШКОЛІ

2.1. Технічні інновації та цифрові ресурси в музичній освіті

Впровадження в навчальний процес технічних інновацій та цифрових ресурсів у сучасних умовах зумовлює нові перспективи для організації ефективної освітньої діяльності. Однак, варто зауважити, що активний процес технологічного розвитку виявив не достатню кількість наукових розвідок стосовно проблеми відмінностей традиційного та технологічного навчання музичного мистецтва, а також порівняння їхньої ефективності. Практичне вивчення впливу цифрових технологій на освітній процес свідчить про їхні широкі можливості, насамперед у контексті вдосконалення музичних вмінь та навичок учнів, збільшення їхньої впевненості у власній навчальній діяльності.

Реалії сьогодення все більше зумовлюють актуальність дистанційної освіти. Цифровізація навчального процесу спричиняє появу нових ефективних методик навчання, що розкривають особливості застосування інтерактивних додатків, різноманітних мультимедійних навчальних матеріалів, цікавих онлайн-курсів. При цьому необхідно зазначити, що відношення до цифрових технологій неоднозначне, – учні можуть проявляти більшу відкритість до використання різноманітних технічних інновацій у навчанні, ніж педагоги. Дедалі більше в музично-педагогічній практиці застосовуються комп'ютерні програми, що у великій мірі актуалізує проблему адаптації класичних методик навчання музичного мистецтва до інноваційного та технологічного розвитку, а також безпосереднього підвищення і вдосконалення фахової підготовки вчителів музичного мистецтва [17, с. 2].

Динамічний розвиток цифрових технологій суттєво змінює різні сфери суспільної діяльності, серед яких і музичне мистецтво. Важливе значення у всіх аспектах сучасності відіграють технічні інновації. Забезпечення процесів

обробки, зберігання та обміну даними здійснюється завдяки наявності різноманітних апаратних пристроїв, програмних засобів, мережевої інфраструктури та інших цифрових ресурсів. Застосування цифрових платформ, інтерактивних засобів, а також штучного інтелекту в освітньому музичному процесі змінює існуючі методики навчання, удосконалюючи їх, спрямовуючи їх на доступність та відкритість з врахуванням індивідуального підходу.

Використання технічних інновацій в музичній освіті сприяє відкриттю нових можливостей щодо розширення знань, а також ефективної взаємокомунікації між учнями та вчителем. Необхідною складовою професійної та творчої діяльності особистості в сучасних умовах є власне вміння грамотно застосовувати різноманітні цифрові засоби, платформи та підходи, опануванню яких сприяють цифрові технології.

Застосування цифрових ресурсів в освітньому процесі, зокрема в музичному мистецтві, створює умови для забезпечення легкого доступу до знань, індивідуального підходу до навчання, а також поглибленню співпраці. Так, наприклад, можливість доступу до світових електронних ресурсів забезпечується користуванням таких онлайн-сервісів як *Coursera*, *Udemy*, *EdX*, *Berklee Online*, за допомогою яких можна вивчати музичне мистецтво в дистанційному форматі. Для здійснення та керівництвом особистісно-орієнтованого навчання в освітніх закладах активно застосовуються відповідні цифрові платформи, такі як *Moodle*, *Blackboard*, *Schoology* та інші. Більш ефективнішому засвоєнню навчального матеріалу сприятимуть використання учнями на уроці таких ігрових платформ як *Yousician*, *MusicFirst*, *Meludia*, які спрямовані на розвиток та вдосконалення музичних вмінь та навичок в оригінальній формі [9, с. 318].

Одним з новітніх засобів сучасного навчального процесу у сфері музичного мистецтва є застосування онлайн-сервісу та мобільного додатку *Chordify*, за допомогою якого значно легше вивчати музичні твори, оскільки означений цифровий контент в автоматичному режимі визначає представлені

музичні акорди. У закладах загальної середньої освіти реалізація даного цифрового інструменту може бути спрямована на розробку інструментального супроводу до розучуваних пісень, оскільки цифрова програма надає візуального вигляду акордам у процесі їхньої одночасної демонстрації з музичним фрагментом. Використання даного інноваційного способу значно урізноманітнює навчальний процес, забезпечуючи водночас доступність та зручність у засвоєнні нового навчального матеріалу, а також враховуючи індивідуальні особливості при його вивченні, особливо в дистанційному режимі.

У контексті організації дистанційного навчання на увагу заслуговує активне використання в умовах сьогодення вітчизняних освітніх платформ, таких як *EdEra* та *Prometheus*, на яких проводяться різноманітні онлайн-курси стосовно проблем музичної освіти. Проходження означених курсів педагогами сприятиме ефективному вдосконаленню набутих професійних умінь та навиків. Ще однією широко розповсюдженою національною освітньою платформою, на якій представлений широкий спектр різноманітних навчальних матеріалів є *Всеосвіта*. Окрім розробки поширених конспектів уроків з музичного мистецтва, тестів та практичних завдань даний цифровий ресурс також містить покликання на проходження курсів з підвищення кваліфікації для вчителів музичного мистецтва. Створення та забезпечення таких оптимальних умов сприяє ефективності освітнього процесу у закладах загальної середньої освіти.

Особливо актуальним для вчителів музичного мистецтва, у контексті опанування та підвищення рівня особистої цифрової компетентності, є наявність ще однієї популярної наймасштабнішої цифрової платформи для освітян *Дія. Цифрова освіта*. Основними завданнями порталу є забезпечення доступу до освітніх ресурсів, які представляють вивчення різноманітних навчальних дисциплін, зокрема мистецького спрямування. Варто зазначити, що використання таких цифрових засобів зорієнтоване на досягнення доступності та спрощення освітнього процесу, зокрема дистанційного

навчання, а також збільшення широких можливостей для музично-творчого розвитку і самовдосконалення [9, с. 318–319].

Як свідчать дані наукових розвідок, впровадження технічних інновацій у сферу музичної освіти зумовлює широкі можливості для вчителів музичного мистецтва у контексті набуття ними вагомості відповідального відношення до своїх обов'язків і діяльності, а також усвідомлення переваг застосування інформаційних технологій в освітнє середовище. Важливим аспектом методики навчання музичного мистецтва, особливо в дистанційному форматі є застосування на уроках цифрових додатків STEAM, які значно підвищують ефективність впровадження цифрових технологій у мистецьку освіту. STEM-освіта зорієнтована на різносторонній розвиток особистості, її креативності, сприяє формуванню відповідних компетентностей та ціннісних орієнтацій. Поруч з низкою інших навчальних дисциплін музичне мистецтво в контексті інтеграції у STEM-освіту сприйматиметься учнями з особливим зацікавленням [17, с. 3].

Окрім застосування різноманітних цифрових технологій та освітніх онлайн-платформ ефективним у навчальному процесі є й програмні засоби, інтерактивні програми щодо навчання музичного мистецтва, комп'ютерні програми для музичних обробок та перекладення, навчальні відео, а також практичні заняття. Низка перелічених технічних інновацій сприяє забезпеченню особистісно-орієнтованого підходу до навчання, його персоналізацію, а також доступність у пошуку потрібного навчального ресурсу. У сфері музичного мистецтва, у процесі творчої діяльності на уроці, учням особливо цікаво буде створювати власні музичні фрагменти, використовуючи цифрове фортепіано, електрогітари, електронні барабани та інші електронні музичні інструменти. Інтеграція технічних інновацій та цифрових ресурсів у музичній освіті розширює рамки традиційного навчання, надаючи йому характерних особливостей відкритості, дієвості та результативності, створює нові перспективи для творчого самовираження та взаємокомунікації в світовій музичній спільноті [17, с. 3–4].

Розглянемо сучасне спрямування музичної освіти у контексті впровадження технічних інновацій (Таблиця 1.)

Таблиця 1.

Сучасні тенденції розвитку музичної освіти у контексті впровадження технічних інновацій

Тенденції	Характеристика
<i>Цифрові сервіси для навчальної діяльності</i>	Створення та застосування професійних цифрових сервісів для опанування музичного мистецтва, які передбачають розробки та демонстрації відеоуроків, тренувальні вправи, а також зворотню реакцію від педагогів.
<i>Застосування різноманітних мобільних додатків</i>	Збільшення вибору мобільних застосунків, призначених для індивідуального оволодіння музичним мистецтвом, розвитку вокального та інструментального слуху, музичної грамоти тощо.
<i>Уявна реальність</i>	Реалізація цифрових технологій для точного відтворення концертної діяльності виконавців, активної навчальної діяльності і заглиблення в музичну сферу.
<i>Штучний інтелект</i>	Застосування ШІ для індивідуалізації навчання, автоматичного дослідження роботи школярів та налагодження зворотної реакції.
<i>Онлайн-співпраця</i>	Налагодження різноманітних спільних проєктів та активної взаємоспівпраці школярів та педагогів у віртуальному середовищі.
<i>Електронна музична література</i>	Популяризація електронної музичної літератури, доступної в онлайн-просторі.
<i>Онлайн-тренінги</i>	Розробка та удосконалення онлайн-курсів, в яких, окрім відеоуроків, представлені також різноманітні практичні завдання, ігрова діяльність, спрямовані на зацікавлення школярів навчанням.
<i>Цифрові платформи для активної міжособистісної взаємодопомоги</i>	Застосування онлайн-спільнот з метою обміну між учасниками освітнього процесу особистим досвідом, навчальними ресурсами та взаємодопомоги.
<i>Індивідуалізоване навчання</i>	Створення та впровадження ефективних методів, спрямованих на розвиток особистості учнів,

	їхнього власного стилю навчальної діяльності та досягнення успіху в ній [17, с. 3–4].
--	---

На основі аналізу наукових джерел спробуємо визначити основні аспекти спрямованості штучного інтелекту на розвиток музичної освіти:

- *індивідуалізоване навчання* – застосування штучного інтелекту для дослідження стилю навчальної діяльності, розвитку та особистих потреб учня з метою адаптації освітнього процесу для окремого школяра;

- *оцінювання учнів* – в освітньому процесі застосовується для перевірки виконання музичних завдань з одночасним забезпеченням зворотної реакції зі сторони вчителя;

- *інтерактивні програми та ігри* – формування та удосконалення музичних навичок у процесі розв’язування навчальних завдань в ігрових формах, при яких штучний інтелект відслідковує розвиток учня та корегує ступінь складності пропонованих задач;

- *цифрові помічники* – застосування штучного інтелекту в електронних програмах з метою допомоги у формі рекомендацій, надання інструкцій тощо;

- *музичні обробки* – використання штучного інтелекту для інструментування, гармонізації музичних фрагментів та цілих зразків [17, с. 6].

Не зважаючи на велику кількість позитивних аспектів застосування технічних інновацій та цифрових ресурсів в музичній освіті, все таки, у розробках та впровадженні методик навчання музичного мистецтва в навчальний процес необхідно враховувати низку недоліків та труднощів. У цьому контексті, цікавим, на нашу думку, є виділення позитивних та негативних сторін впровадження цифрових інновацій при організації навчання.

Позитивні та негативні аспекти впровадження технічних інновацій в музичну освіту

Позитивні аспекти	Негативні аспекти
<i>Вільний доступ до електронних ресурсів</i> – передбачає необмежені можливості в отриманні різноманітної музичної інформації звідусіль;	<i>Брак міжособистісної взаємокомунікації</i> – зумовлює обмеження в безпосередньому контакті між учасниками освітнього процесу, зокрема між педагогом та школярами, що є надзвичайно важливим для формування та розвитку музичних вмінь та навиків;
<i>Адаптивність навчального процесу</i> – створення сприятливих умов для навчання у вигідний час;	<i>Цифрова залежність</i> – досить часте звернення до електронних ресурсів може призвести до обмеження у розвитку набутих знань;
<i>Взаємонавчання</i> – застосування цифрових ресурсів сприяє покращенню навчальної діяльності;	<i>Ризик погіршення стану практичної діяльності</i> – застосування цифрових технологій не розкриває в повній мірі практичний розвиток здобутих навичок, зокрема це стосується інструментального виконання;
<i>Індивідуалізація навчального процесу</i> – спрямування освітнього процесу на врахування особистих потреб та запитів учнів із застосуванням штучного інтелекту;	<i>Дороговартісне цифрове обладнання</i> – забезпечення якісної цифрової освітньої діяльності зумовлює потребу в дорогому устаткуванні та програмних засобах;

<p><i>Самоосвіта</i> – використання електронних ресурсів створює широкі можливості для самостійного вивчення музичного мистецтва, а також розвитку індивідуальних навичок;</p>	<p><i>Інформаційна небезпека</i> – впровадження цифрових технологій у сферу музичної освіти створює з іншої сторони загрозу в контексті захисту особистих даних учнів та вчителів;</p>
<p><i>Можливість вільно обирати вивчення різноманітних музичних течій</i> – застосування електронних засобів зумовлює вдосконалення освітнього процесу (можливість глибшого, ефективнішого аналізу музичного мистецтва) [17, с. 6–7].</p>	

Впровадження технічних інновацій та цифрових ресурсів в музичній освіті учнів позитивно впливає на навчальний процес учнів, в якому усі його учасники приймають активну участь, забезпечуючи при цьому його ефективність та успішність. Означені технології наповнюють методику навчання музичного мистецтва новим змістом, сприяють удосконаленню нестандартних уроків та формуванню спеціалізованих знань, різносторонньому розвитку особистості школярів, їхньому креативному мисленню та водночас професійному зростанню вчителів.

Окреслимо деякі особливості застосування цифрових інновацій в освітньому процесі:

- **Інтерактивність та залученість:** цифрові платформи роблять уроки пізнавальними та різноманітними, перетворюючи учнів на активних учасників, а не пасивних слухачів.

- **Адаптивність та індивідуалізація:** технології дозволяють адаптувати навчальний процес до індивідуальних потреб кожного учня, що сприяє більш ефективному засвоєнню матеріалу.

- **Розвиток творчого потенціалу:** за допомогою комп'ютерних технологій стає легше контролювати творчий розвиток учнів та формувати спеціалізовані знання в галузі музичного мистецтва.

- **Сучасність та актуальність:** використання цифрових ресурсів робить уроки сучасними, що відповідає вимогам покоління, яке зростає в інформаційну епоху.

- **Покращення методик навчання:** сучасні цифрові платформи збагачують методику навчання, роблячи процес більш ефективним.

- **Розвиток особистості педагога:** педагоги також отримують можливість осмислювати власний досвід, вдосконалюючи професійну майстерність.

- **Нові можливості для експериментів:** іммерсивні технології, як-от віртуальна реальність, відкривають нові можливості для симуляції виступів та експериментування з різними музичними стилями та культурами.

Таким чином, здійснений огляд технічних інновацій та цифрових ресурсів виявив їхнє надзвичайно важливе значення у вдосконаленні сучасної музичної освіти. Вони є тією рушійною силою, спрямованою на забезпечення відкритості та ефективності навчального процесу, організації дистанційного навчання, зокрема у сфері музичного мистецтва. Водночас, означені процеси призводять до виникнення проблемних ситуацій, які вимагають відповідних механізмів управління стосовно морально-етичних норм. Такі проблемні ситуації пов'язані з:

- охороною інтелектуальної власності;
- приватністю та захистом інформації;
- цифровою залежністю (від комп'ютерних систем, цифрового обладнання тощо), що може перешкоджати доступності до музичного навчання;
- тенденцією до занепаду звичної музично-практичної діяльності внаслідок надмірного застосування цифрових засобів;

- застосуванням штучного інтелекту, у процесі роботи з яким можуть виникати проблеми з приналежністю та безпекою втрати унікальності музичних композицій внаслідок уніфікації, зокрема створення музики нейромережами на основі визначених зразків.

Необхідність балансу: Важливо знайти баланс між використанням цифрових технологій та традиційними методами навчання, щоб досягти найкращих освітніх результатів і виховати гармонійну особистість XXI століття.

2.2. Методичні підходи до вдосконалення дистанційного музичного навчання

Застосування цифрових технологій на уроці музичного мистецтва є невід’ємною складовою сучасного освітнього процесу. Так, зокрема, низкою нормативних документів [19; 27] зацентровано на актуальності колективної проєктної, дослідницької та ігрової діяльності школярів. Визначальна роль у цьому контексті відводиться вчителю, метою діяльності якого є удосконалення освітнього процесу шляхом використання ефективних методичних підходів, особливо якщо це стосується дистанційного навчання.

Характерною особливістю уроків музичного мистецтва є їхня чуттєвість, спрямованість на розкриття емоційного світу особистості. У дистанційному форматі завдання ускладнюється відсутністю безпосередньо очного контакту вчителя з учнями, тому необхідний пошук відповідних специфічних методів, інноваційних технологій, спрямованих на розкриття творчості та індивідуальності кожного школяра.

Аналіз наукових джерел дозволив нам виділити найбільш ефективні методи навчання музичного мистецтва у дистанційному форматі. Насамперед це наочно-ілюстративний, метод пізнання, відтворювальний метод, метод пошуку нового шляхом творчості (евристичний), а також метод програмованої навчальної діяльності (процес самостійного навчання за наперед визначеною програмою). Серед різноманіття інтерактивних

музичних методів доцільними у процесі дистанційного навчання будуть «Інструктивна лекція», «Простір уяви», «Бажано. Неодмінно. Заборонено».

Використання у форматі дистанційного навчання таких методів, як практичні, відтворювальні, дослідницькі, вербальні (словесні), ілюстративні та інші позитивно сприятимуть засвоєнню навчального матеріалу. Враховуючи психолого-педагогічну особливість навчання, яка полягає в активізації усіх пізнавальних процесів учня, особливо актуальним у цьому контексті стане впровадження саме цифрових технологій.

Ще однією специфічною рисою сучасного дистанційного навчання є активне застосування в освітньому середовищі соціальних медіа, зокрема інтернет-сервісів, завдяки яким можливе формування особистих профілів для вчителів та школярів, що є важливим механізмом реалізації певних навчальних завдань. Так, наприклад, використання соціальних медіа зумовлює наступні можливості для вдосконалення освітнього процесу в режимі онлайн:

- формування переліку користувачів, які відвідують заняття;
- управління списком необхідних контактів;
- перегляд списків контактів інших користувачів;
- подання необхідного навчального матеріалу в режимі онлайн тощо.

Доцільним також є застосування з навчальною метою різноманітних програм для роботи з мультимедіа, які широко представлені в соціальних медіа – facebook, youtube тощо. Варто зазначити, що можливість систематичного взаємозв'язку школярів та педагога у дистанційному форматі (з врахуванням синхронного та асинхронного режимів) гарантує безперервність та активну взаємодію усіх учасників освітнього процесу.

Створений на основі соціальних медіа віртуальний клас є доступним для роботи усіх учасників не залежно від їхнього часу та місця перебування. При цьому, користувачі сформованого цифрового класу мають можливості самостійного створення змістового наповнення навчального предмету,

використання електронних ресурсів, активних посилань на необхідні інтернет-ресурси, а також поширення серед інших учасників актуальної освітньої інформації.

Враховуючи досвід вітчизняних та зарубіжних дослідників [2; 7; 36; 42] у дослідженні проблеми дистанційного навчання варто підкреслити, що перспективи розвитку шкільного освітнього середовища взаємопов'язані з визначеними сформованими стандартами та опертям на педагогічні й технічні нововведення. Спробуємо визначити фактори, при врахуванні яких можна здійснити ефективний добір онлайн-сервісів для організації дистанційного процесу музичного навчання учнів:

- взаємозв'язок джерел інформації, які застосовуються у процесі навчання музичного мистецтва повинен бути прямопропорційний до джерел, що застосовуються у сфері інтернет-навчання;

- створення інформаційно-комунікаційного навчального простору для усіх галузей освітньої діяльності, що позитивно відобразатиметься на показниках її результативності;

- взаємозв'язок навчального сформованого електронного простору із визначеними ІКТ, що використовуються в управлінській складовій освітнього середовища.

Таким чином, для досягнення ефективних результатів дистанційного навчання при розробленні онлайн-курсів необхідно враховувати низку визначених вимог стосовно вибору завдань. Означені вимоги стосуються:

- формування та розвитку креативного мислення школярів;
- вміння аналізувати та узагальнювати на основі асоціативного ряду, визначеного учнями у процесі певних видів музичної діяльності;
- визначення питань, спрямованих на самоконтроль для заохочення до творчості.

Працюючи над створенням та розробкою навчальних матеріалів для різноманітних онлайн-курсів запропоновано наступний методичний підхід,

який відображено в схематичному вигляді: Дослідження → Створення → Контроль → Оцінювання.

Одними з ефективних та результативних методичних підходів до вдосконалення процесу навчання музичного мистецтва вважаємо застосування інтерактивних навчальних відеоматеріалів на уроці. Така методика передбачає врахування індивідуальних потреб школярів та сприяє розвитку креативності, оскільки у процесі перегляду таких відеозразків учням пропоновано самостійно обирати продовження та розвиток сюжетної лінії. Варто зауважити, що представлений відеоматеріал необхідно подавати для більшої результативності в різноманітних способах: розробка пошукових завдань, відеороз'яснень, застосування рольових ігор, навчальна діяльність з програмними засобами та інше.

Методичною основою вдосконалення дистанційного музичного навчання є наступна послідовність здійснення освітньої діяльності:

- *визначення змісту, можливостей та завдань;*
- *передбачення результативності освітнього взаємозв'язку;*
- *підбір певного комплексу методів, способів та прийомів ведення навчальної діяльності;*
- *оцінка та виправлення результатів освітнього взаємозв'язку.*

Застосування інтегративних технологій у процесі організації дистанційного навчання музичного мистецтва відбувається на основі поєднання наступних методів:

- *порівняння* – встановлення аналогії та розбіжності у процесі вивчення музичних явищ;
- *метод моделювання* – визначення схожості музичних композицій в жанровому, стильовому, понятійному контекстах тощо;

Доцільним буде у дистанційному форматі поєднувати опрацювання різноманітних взаємопов'язаних мистецьких тем, визначень та класифікацій. Використання у процесі занять онлайн інтегрованих завдань сприяє активізації емоційно-образного мислення учнів, формуванню у них

креативності внаслідок музично-творчої діяльності, що у підсумку реалізовує освітню технологію з особистісно-орієнтованим спрямуванням. У цьому контексті можна застосовувати схематичне позначення мелодичної лінії музичної композиції, її висхідний чи низхідний напрямок за допомогою засобів образотворчого мистецтва: різної форми ліній, кольорової палітри тощо.

Особливо ефективним у дистанційному форматі є навчання музичного мистецтва засобами ігрових музично-педагогічних технологій. У процесі навчальної діяльності із застосуванням такого методичного підходу в учнів формується усвідомлене почуття прекрасного в мистецтві. Серед великого різноманіття ігрових технологій назвемо музичні ребуси, спрямовані на розвиток музичного мислення, кросворди, опитування, віртуальні пригоди, подорожі тощо. Деякі з них сприяють розвитку діалогічного спілкування, артистичних навиків та театральних якостей.

Якщо акцентувати на важливості впровадження комп'ютерних, рольових ігор для різностороннього розвитку особистості учнів, то варто зауважити на вікових особливостях, а саме на молодшому шкільному віці. Не зважаючи на переваження таких методичних підходів у старшій школі, для учнів 1-4 класів також запропоновано низку інтерактивних ігор, зорієнтованих на формування та розвиток у них творчих здібностей, навичок активної комунікації: «Дитячий видавничий дім» (спільна командна робота над створенням книжки, журналу, альбому тощо), «Виробництво дитячих забавок» (виготовлення іграшок та різноманітних деталей до них), «Кіно-фабрика» (робота над розробкою мультиплікаційних відео).

Значущість ІКТ (інформаційно-комунікативних технологій) в освітній сфері особливо у дистанційній формі є надзвичайно великою. Застосовуючи метод спонукання навчання музичного мистецтва на уроці онлайн вчитель може досить успішно сформувати в учнів естетичне сприйняття мистецьких творів. Так, наприклад, навчальною метою даного методичного підходу може бути вивчення творчої діяльності видатних мистецьких діячів. Одним

з варіантів такого ознайомлення у дистанційному форматі є проведення різноманітних нестандартних сучасних типів уроків з музичного мистецтва. Доцільним для ефективного опрацювання навчальної теми є підготовка відеопрезентацій з яскравими наочними слайдами тощо. Це сприятиме більш активнішій участі учнів у обговоренні творчої діяльності видатних діячів мистецтва, формуванню та розвитку ерудиції, естетичного смаку до музичних композицій.

Ще одними з ефективних методичних підходів до вдосконалення дистанційного музичного навчання в школі є активне залучення в освітній процес цифрових технологій, методів інтерактивного навчання, а також гейміфікації, що значно підвищує зацікавленість учнів до процесу навчання та кращому опануванню навчального матеріалу.

Гейміфікація на уроках музичного мистецтва в сучасній школі – це використання ігрових елементів та технік в освітньому процесі для підвищення мотивації до навчання, залученості та активного розвитку школярів. Вона передбачає створення ігрових ситуацій на уроці, проведення різноманітних дидактичних ігор, інсценування, імпровізацію та використання образно-ігрового підходу, що дозволяє учням глибше зануритися у світ музичного мистецтва, розвивати власну фантазію, уяву, а також творчість.

Методичний підхід із застосуванням гейміфікації на уроках музичного мистецтва у дистанційній формі можна впроваджувати наступними способами:

- *створення ігрових ситуацій* – замість традиційних методів, можна перетворити вивчення музичного мистецтва на гру, де учні виконують роль музикантів, композиторів або навіть музичних інструментів;
- *використання дидактичних ігор* – розробка та проведення дидактичних ігор, які спрямовані на розвиток пізнавальних умінь та навичок учнів, таких як розпізнавання музичних інструментів, ритмічних малюнків або музичних жанрів;

- *інсценування та драматизація* – перетворення музичних творів на вистави або інсценування, що дозволяє учням відчувати музичне мистецтво емоційно та глибше зрозуміти його сутність та зміст;

- *образно-ігрове входження в музику* – використання уяви та фантазії для «втілення» музики, наприклад, «намалювати музику» або «зіграти пісню», що стимулює творчість учнів;

- *імпровізація* – заохочення учнів до імпровізації як вокальної, так і інструментальної, що дає їм можливість проявити свою індивідуальність та власну креативність;

- *використання елементів гри* – впровадження ігрових елементів, таких як бали, рівні, змагання чи квести, що сприятиме підвищенню мотивації учнів до вивчення музичного мистецтва.

У контексті означеної проблеми вважаємо за необхідне визначити переваги гейміфікації, які, на нашу думку, полягають в наступному:

- *підвищення мотивації* – учні з більшим ентузіазмом ставляться до навчання, коли воно перетворюється на гру;

- *розвиток творчих здібностей* – ігрові елементи стимулюють уяву, фантазію та креативність учнів;

- *покращення пізнавальних навичок* – через ігрову діяльність учні ефективніше засвоюють новий матеріал та розвивають пам'ять, увагу, мислення;

- *формування самостійності та ініціативності* – гейміфікація надає учням можливість самостійно приймати рішення та проявляти ініціативу;

- *зростання інтересу до музичного мистецтва* – цікаві та інтерактивні методи навчання роблять уроки більш захоплюючими, формуючи стійкий інтерес до музичного мистецтва.

Важливо проводити заняття в синхронному режимі для живого спілкування з вчителем, використовуючи відеоуроки та презентації. Також застосовуються освітні платформи, цифрові дидактичні ігри, інтерактивні

вправи та гнучкий підхід до завдань, що відповідає вимогам сучасного дистанційного навчання.

Таким чином, назвемо одні з найбільш ефективних методичних підходів до вдосконалення дистанційного музичного навчання в школі. Насамперед це використання цифрових інструментів (різноманітні програмні засоби, як-от Google Classroom та інші, онлайн-сервіси Slack, Quizlet, а також пристрої: смартфони, комп'ютери тощо), проведення відеоуроків та презентацій (надають візуальний матеріал і структурують процес навчання). Також актуальними є цифрові дидактичні ігри та інтерактивні вправи, які залучають учнів до активної участі, роблячи процес навчання цікавішим та ефективнішим.

Важливу увагу в педагогічній діяльності варто звертати щодо підтримки залученості учнів на уроках музичного мистецтва, а саме на:

- *активній участі у живих уроках* – синхронне спілкування з вчителем та однокласниками в реальному часі, що допомагає підтримувати мотивацію;

- *ігрових формах навчання* – застосування елементів гри у навчальному процесі, що сприяє кращому засвоєнню інформації та підвищує інтерес до музичного мистецтва.

Доцільним також є застосування освітніх платформ:

- *Всеукраїнська школа онлайн, Prometheus, Ed-Era* – ці платформи надають широкий спектр відеоуроків, тестів та завдань, що зручно для організації дистанційного музичного навчання;

- *LearningApps.org та Padlet* – інтерактивні інструменти для створення завдань, вікторин та інтерактивних вправ, що допомагають у вивченні музичного мистецтва.

Ефективним у процесі дистанційного навчання є використання асинхронного та синхронного підходів:

- *синхронне навчання* – проведення живих занять в реальному часі, що забезпечує миттєвий зворотний зв'язок та спілкування;

- *асинхронне навчання* – заняття в роздільному режимі часу, що дає учням гнучкість у вивченні матеріалу та виконання завдань.

Важливо у дистанційному форматі навчання музичного мистецтва забезпечувати зворотний зв'язок та інтерактивну взаємодію, а також враховувати індивідуальні потреби учнів, надаючи можливість навчатися в зручному темпі.

Спробуємо у контексті аналізу найбільш ефективних методичних підходів до вдосконалення дистанційного музичного навчання в школі запропонувати технологічні рішення для вдосконалення означеного процесу:

- *інтерактивні інструменти* – використання цифрових дидактичних ігор та інтерактивних вправ допоможе підвищити залученість учнів та покращити засвоєння інформації;

- *мультимедійний контент* – відеоуроки, презентації та наочні матеріали роблять процес навчання більш захопливим та ефективним;

- *онлайн-платформи* – використання платформ для онлайн-навчання надає доступ до різноманітних ресурсів та дозволяє гнучко планувати навчальний процес;

- *віртуальні спільноти* – створення віртуальних спільнот та форумів для учнів, а також для вчителів сприятиме соціальній взаємодії та обміну досвідом.

Методичні підходи:

- *індивідуалізація навчання* – надайте можливість учням навчатися у власному темпі, відповідно до індивідуальних потреб;

- *гнучкий графік* – дистанційне навчання дозволяє планувати власний графік, що особливо зручно для учнів, які поєднують музику з іншими заняттями;

- *активне залучення* – заохочуйте учнів до активної участі під час онлайн-занять;

- *зворотний зв'язок* – забезпечуйте регулярний зворотний зв'язок та оцінювання, щоб учні могли відстежувати свій прогрес.

2.3. Професійна підготовка вчителів музичного мистецтва до організації дистанційного навчання музики у школі

Сучасні умови висувають нові вимоги до організації ефективного освітнього простору у вітчизняних закладах загальної середньої освіти. Завдяки здатності нагромаджувати, зберігати та спільно застосовувати великі обсяги текстової, звукової й візуальної інформації, комп'ютерна техніка стала важливим і зручним інструментом для передання та отримання знань, умінь та навиків, ефективним засобом підтримки й удосконалення освітніх програм, різноманітних підручників та методичних матеріалів.

Освітня вітчизняна система поступово трансформується в інформаційно насичене середовище відкритої творчої взаємодії, яке надає здобувачам освіти можливість пізнавати й опановувати широкий спектр навчальних та інформаційних ресурсів [2, с. 76]. Інтернет і сучасні технології стали невід'ємними засобами дистанційного формату навчання, що дають змогу педагогам ефективно замінювати традиційні підходи до навчання і адаптувати їх до сучасних реалій – пандемій, воєнних дій та інших небезпек, які зумовлюють потребу в онлайн-освіті [15, с. 304].

Спрямованість сучасної освіти на нові принципи та інформаційні підходи до навчання зумовлює водночас активний взаємозв'язок освітнього процесу та регулювання інформаційних потоків з урахуванням динамічного суспільного розвитку. Навчитися грамотно й безпечно застосовувати цифрові засоби, програмні ресурси та інформаційний контент у навчальних цілях – для більшості вчителів є доволі непростими завданнями. Не менш важливо підготувати для здобувачів освіти, а саме для учнів якісний навчальний матеріал, який допомагатиме змістовно проводити дозвілля, шукати й опрацьовувати потрібну для загального вдосконалення інформацію щодо актуальності музичного мистецтва, слухати якісну музичну продукцію та створювати власні музичні твори, різносторонньо розвиватись в музичному сенсі тощо.

Ефективна організація дистанційного навчання музичного мистецтва зумовлюється не стільки вибором певних медіа-технологій, скільки рівнем їхньої педагогічної доцільності та здатністю забезпечувати досягнення визначених навчальних завдань. Важливим чинником успішності освітнього процесу є раціональне використання комп'ютерних і медіа-засобів, спрямоване на формування професійних компетентностей здобувачів освіти у галузі музичного мистецтва. З метою вдосконалення процесу фахової підготовки майбутніх педагогів-музикантів активно досліджуються чинники раціонального застосування можливостей сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у контексті дистанційного навчання музики [2, с. 76].

Сучасні тенденції розвитку освіти засвідчують, що освітній процес набуває дедалі більш інтерактивного та мультимедійного характеру. Доцільним видається визначити основні напрями застосування комп'ютерних і медіа-технологій, які активно впроваджуються та розвиваються в сучасному українському освітньому середовищі:

- широке впровадження комп'ютерних і медіа-технологій у різних формах навчальної діяльності, зокрема, активне використання освітніх сервісів, онлайн-платформ і спеціалізованих порталів у процесі навчальної діяльності учнів;
- використання цифрових (електронних) бібліотек, які забезпечують оперативний доступ до навчально-методичних і наукових ресурсів;
- формуванню та розвиток технологічної, інформаційної та медіаграмотності здобувачів освіти;
- активний розвиток дистанційного формату навчальної діяльності в закладах загальної середньої освіти сприяє розширенню можливостей для індивідуалізації навчання;
- інтерактивні дискусії у навчальних групах, зокрема із використанням хештегів у соціальних мережах, що є ефективними засобами комунікації та обміну досвідом;

- застосування комп'ютерних технологій є універсальним засобом для прослуховування, створення, запису й аранжування музичних творів [2, с. 78].

Активне впровадження інформаційно-комунікаційних технологій є однією з провідних тенденцій розвитку сучасного світового освітнього середовища, що створює передумови для формування у вітчизняній освітній системі єдиного інформаційного поля для відкритої творчої взаємодії, спрямованого на ефективне опанування навчального обсягу інформації здобувачами вищої освіти. Зазначена тенденція суттєво впливає на процес професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, оскільки сприяє оновленню змісту, форм і методів навчання, інтеграції традиційних та інноваційних педагогічних підходів. Використання інформаційно-комунікаційних технологій забезпечує розширення можливостей для розвитку творчого потенціалу студентів, формування їхньої цифрової, медіа- та технологічної компетентностей, а також підвищення рівня самостійності у професійній діяльності.

Вважаємо за необхідне окреслити важливі інформаційно-комунікаційні технології, які є доволі ефективними при підготовці вчителів музичного мистецтва до організації дистанційного навчання музики у школі:

- *програмні засоби та цифрові платформи*, які забезпечують інтерактивність, мобільність і відкритість навчального середовища (хмарні технології для зберігання даних і спільної роботи з документами, зокрема *Google Disk & Docs, iCloud*; сервіси для організації відеолекцій, вебінарів і семінарів: *Skype, Zoom, Messenger*; а також месенджери, що підтримують створення навчальних спільнот і групових чатів (*WhatsApp, Viber, VK, Telegram*), програми для колективної творчої діяльності, планування та побудови інтелектуальних карт – *XMind, MindMeister, MindManager, iMindMap*, спеціалізовані *цифрові сервіси та освітні ресурси*, такі як *Musicca, Licklibrary, «Віртуальне фортепіано»* тощо, які сприяють

формуванню практичних навичок, музичного слуху та теоретичної підготовки здобувачів освіти;

- *мультимедійні навчальні засоби*, які сприяють підвищенню ефективності освітнього процесу та забезпечують інтеграцію аудіо-, відео- й інтерактивних компонентів у музичну освіту (електронні підручники й навчальні посібники, аудіопосібники для розвитку навичок слухання музики, цифрові освітні платформи, мультимедійна енциклопедія «Музичні інструменти», мультимедійний проєкт «Перлини української культури», що сприяють розширенню культурно-естетичного світогляду здобувачів освіти, програмні тренажери для розвитку музичного слуху та виконавських навичок (*eMedia My Piano, EarMaster*);
- інтерактивні освітні ресурси, зокрема вебсайт «*Мультимедійні технології в музичній освіті*» та інтерактивна школа гри на фортепіано (*Interactive Piano Course*), які забезпечують індивідуалізацію навчання, самоконтроль та вдосконалення практичних умінь студентів [6, с. 263].

Застосування зазначених програмних засобів і цифрових платформ має вагоме значення для формування професійних компетентностей майбутніх учителів музичного мистецтва. По-перше, вони сприяють розвитку цифрової та медіаграмотності, що є невід'ємною складовою сучасної педагогічної діяльності. По-друге, використання інтерактивних сервісів стимулює творчу самореалізацію студентів, розширює їхні можливості щодо створення, оброблення та презентації музичного контенту. По-третє, впровадження таких технологій забезпечує індивідуалізацію та гнучкість навчального процесу, даючи змогу здобувачам освіти працювати у власному темпі, поєднувати теоретичну підготовку з практичними завданнями та взаємодіяти з викладачем у режимі реального часу.

Крім того, цифрові ресурси формують у студентів вміння працювати з інформацією, критично її оцінювати, створювати авторський контент і впроваджувати інноваційні підходи у майбутній педагогічній діяльності. У такий спосіб інформаційно-комунікаційні технології виступають не лише

допоміжним інструментом, а й важливим чинником розвитку професійної компетентності, творчого мислення та педагогічної майстерності майбутніх фахівців музичної освіти.

Спираючись на аналіз наукової літератури і узагальнення досвіду підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва у закладах вищої освіти можна окреслити низку перспективних напрямків удосконалення системи навчання майбутніх педагогів-музикантів:

1. Важливим напрямком удосконалення освітнього процесу є підвищення активності здійснення індивідуальних музичних занять за спеціалізаціями в режимі онлайн, застосовуючи наступні програмні платформи, як *Zoom*, *Google Classroom* та *Google Meet*. Впровадження подібних інструментів зумовлює взаємокомунікації між викладачем і студентом, що забезпечує ефективне подолання технічних та виконавських недоліків у процесі навчальної діяльності. Отже, організація якісного та результативного дистанційного освітнього середовища виступає одним із провідних і найбільш результативних напрямків підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в сучасних умовах.

2. Перспективним напрямком удосконалення освітнього процесу є застосування практики демонстрації відеозанять, підготовлених як викладачами університету, так і запрошеними лекторами та провідними митцями. Такий формат організації навчальної діяльності забезпечує студентам можливість багаторазового перегляду навчального матеріалу у зручний час, що сприяє індивідуалізації освітнього процесу, підвищенню рівня самостійності, а також закріпленню професійно значущих знань і навичок.

Застосування відеозанять у навчальному процесі сприяє формуванню критичного та аналітичного мислення здобувачів освіти, оскільки дозволяє детально аналізувати виконання музичних творів, прийоми виконавської діяльності та методичні підходи викладачів. Крім того, така форма організації навчання розвиває самоосвітню компетентність студентів,

оскільки вони мають змогу самостійно планувати роботу з матеріалом, повторно переглядати складні фрагменти та вдосконалювати власні практичні навички.

Таким чином, демонстрація відеозанять виступає ефективним засобом підвищення якості музичної освіти, поєднуючи гнучкість дистанційного навчання з можливістю глибокого опрацювання навчального матеріалу та розвитку професійної майстерності майбутніх учителів музичного мистецтва.

3. Впровадження сучасних інформаційних технологій створює нові можливості для підвищення ефективності та якості освітнього процесу, зокрема у підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва. До таких технологій належать різноманітні програмні засоби, цифрові сервіси та платформи, а також мультимедійні навчальні ресурси, які сприяють інтеграції інноваційних методів у педагогічну практику.

Застосування цих інструментів дозволяє розширювати доступ до навчального матеріалу, інтенсифікувати розвиток професійних і творчих компетентностей студентів, а також забезпечує можливості для індивідуалізації навчального процесу та самостійного опрацювання музично-теоретичного і практичного матеріалу. Крім того, інтеграція інформаційних технологій у професійну підготовку сприяє формуванню у майбутніх педагогів цифрової та медіаграмотності, здатності використовувати інноваційні підходи у викладанні музики та організації ефективного дистанційного навчання.

4. Активне залучення майбутніх вчителів музичного мистецтва до науково-дослідницької діяльності є важливим елементом формування професійної та академічної компетентності. Участь у такій діяльності забезпечує безперервну інтеграцію студентів у науковий процес та сприяє розвитку їхніх дослідницьких умінь. Крім того, виконання науково-дослідницьких завдань передбачає постійний професійний контакт із науковим керівником, а також дає можливість набувати практичних навичок

публічних виступів та підготовки наукових статей в матеріалах вітчизняних і міжнародних конференцій.

Особливу увагу слід приділити тому, що участь у науково-дослідницькій роботі сприяє формуванню та розвитку творчої самореалізації студентів, їхніх компетентностей, зокрема дослідницьких, креативних та навичок самопрезентації, що є критично важливими для майбутніх педагогів музичного мистецтва.

5. Залучення студентів до різноманітних конкурсів і фестивалів виступає важливим компонентом професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Участь у таких заходах дає змогу здобувачам освіти демонструвати власні музично-творчі здібності, сприяє поглибленому розумінню нотного матеріалу, включно з його емоційною та смисловою складовими, а також формує виконавську майстерність, артистизм та сценічну компетентність, необхідні для педагогічної діяльності. Ба більше, такі практики стимулюють самостійність, креативність та відповідальність студентів, що є ключовими складовими професійної компетентності вчителя музичного мистецтва.

6. Систематична участь у концертній діяльності забезпечує майбутнім педагогам-музикантам набуття навичок ефективного комунікування та передачі музичного матеріалу аудиторії, а також сприяє розширенню їхнього професійного і культурного світогляду [39, с. 204–205].

Отже, професійна підготовка вчителів музичного мистецтва до дистанційного навчання передбачає розвиток цифрових та методичних компетентностей, зокрема, освоєння онлайн-платформ, програмних засобів для створення інтерактивних уроків, а також вміння адаптувати зміст та форми музичних занять для віртуального середовища, що забезпечує ефективно здобуття музичної освіти учнями.

Ключові аспекти підготовки включають:

- *цифрові навички* – вчителі мають опанувати різноманітні цифрові інструменти для створення та проведення уроків, зокрема, платформи для

відеоконференцій, електронні освітні ресурси, музичні редактори та програмне забезпечення для інтерактивної взаємодії;

- *методичні інновації* – необхідно розробляти нові методики викладання, які враховують особливості дистанційного формату. Так, наприклад:

- 1). *інтерактивні завдання* – створення завдань, що стимулюють активність учнів, наприклад, онлайн-вікторини, музичні тести, інтерактивні диктанти;

- 2). *аудіо- та відео-контент* – використання записаних музичних творів, відеолекцій, музичних фільмів та майстер-класів, які учні можуть переглядати в зручний час;

- *групову роботу* – організація спільних музичних проєктів, що передбачають співпрацю учнів у віртуальних командах, наприклад, створення спільних плейлистів, обговорення музичних творів;

адаптацію змісту – важливо вміти адаптувати навчальний матеріал до дистанційних умов, зберігаючи його доступність та цікавість. Для цього вчителю доцільно застосовувати:

- 1). *візуалізацію* – використання інтерактивних схем, презентацій, візуальних інструкцій для пояснення музичних концепцій;

- 2). *індивідуальний підхід* – розробка завдань, які дозволяють учням працювати в індивідуальному темпі, враховуючи їхні інтереси та рівень музичної підготовки;

- 3). *використання сучасних технологій* – інтеграція музичних технологій, таких як онлайн-студії, віртуальні музичні інструменти, додатки для вивчення музичної теорії, що сприяє збагаченню освітнього процесу.

У контексті означеної проблеми окреслимо заходи, спрямовані на професійний розвиток вчителів музичного мистецтва:

- *семінари та тренінги* – участь у вебінарах та курсах підвищення кваліфікації, які проводять експерти в галузі дистанційної освіти та музичної педагогіки;

- *професійні спільноти* – обмін досвідом з колегами, участь у професійних обговореннях та форумах, де обговорюються актуальні питання дистанційного навчання музичного мистецтва;

- *вивчення кращих практик* – аналіз досвіду успішних учителів, які впроваджують інноваційні методики в дистанційному навчанні, та впровадження їх у власну педагогічну діяльність.

ВИСНОВКИ

1. У сучасних умовах, зумовлених воєнними подіями, епідеміологічними викликами та стрімким розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, дистанційне навчання зберігає свою актуальність та є важливим елементом освітнього процесу. *Дистанційне навчання* – це форма освіти, яка передбачає застосування інформаційних та комунікаційних технологій для передання знань та навичок на відстані, без необхідності фізичної присутності учнів та вчителів у одному місці. Сучасна освітня практика демонструє тенденцію до інтеграції дистанційних технологій із традиційними формами навчання, що дає змогу створювати гнучкі моделі освітнього процесу, поєднуючи елементи очного та онлайн-навчання. Водночас дистанційна освіта породжує низку викликів і перспективних можливостей. Серед основних проблем можна виділити забезпечення високої якості навчального процесу, підтримання мотивації здобувачів освіти, подолання технічних бар'єрів. Проте ці виклики супроводжуються відкриттям нових можливостей для впровадження інноваційних підходів, удосконалення педагогічних практик і розвитку сучасної освіти в цілому.

2. Музичне мистецтво у системі дистанційної освіти відіграє важливу роль як засіб всебічного розвитку особистості, поєднуючи творчий, емоційний, інтелектуальний та духовний аспекти формування учня. Залучення до музичної діяльності у віртуальному середовищі сприяє розвитку креативності, емоційного інтелекту, когнітивних умінь і естетичного сприйняття. Використання сучасних цифрових технологій забезпечує гнучкість, доступність і варіативність навчального процесу, розширюючи можливості для самовираження та самореалізації здобувачів освіти незалежно від їхнього місця проживання. Таким чином, дистанційне навчання музичного мистецтва постає як ефективна форма освітньої діяльності, що поєднує традиційні цінності мистецької освіти з інноваційними підходами сучасного освітнього простору.

3. Узагальнення результатів аналізу свідчить, що технічні інновації та цифрові ресурси виступають ключовими чинниками модернізації сучасної музичної освіти, забезпечуючи її відкритість, інтерактивність і доступність у контексті дистанційного навчання. Цифрові ресурси забезпечують актуальність і сучасність освітнього середовища, відкриваючи можливості для експериментів, інновацій та впровадження нових методик навчання. Застосування продуманих методичних підходів є ключовим чинником підвищення ефективності дистанційного музичного навчання. Індивідуалізація освітнього процесу, гнучке планування занять, активне залучення учнів та забезпечення систематичного зворотного зв'язку сприяють створенню сприятливого навчального середовища, орієнтованого на потреби кожного здобувача освіти. Такі підходи не лише оптимізують процес засвоєння музичного матеріалу, а й сприяють розвитку цифрової компетентності, креативності та соціальної взаємодії учнів, що відповідає сучасним вимогам інноваційної освіти.

4. Професійна підготовка вчителів музичного мистецтва до дистанційного навчання є необхідною умовою ефективної реалізації сучасного освітнього процесу в умовах цифрової трансформації. Розвиток цифрових та методичних компетентностей педагогів забезпечує їхню здатність створювати якісне інтерактивне освітнє середовище, адаптоване до потреб учнів. Опанування цифрових інструментів, упровадження інноваційних методик викладання, організація групових форм роботи та гнучка адаптація змісту навчання сприяють підвищенню мотивації, творчої активності й самостійності школярів. Участь у семінарах, тренінгах, професійних спільнотах і вивчення кращих практик сприяють формуванню сучасного педагогічного мислення, вдосконаленню цифрових і методичних компетентностей, а також стимулюють творчу активність педагогів. У нинішніх умовах, зумовлених воєнними викликами, особливої вагомості набуває науково-дослідна та експериментальна діяльність, спрямована на вдосконалення дистанційної освіти. Саме завдяки цій діяльності формується

нова педагогічна парадигма, що поєднує традиції й інновації, сприяє розвитку креативного мислення педагогів та утверджує сучасні підходи до організації освітнього процесу в межах концепції Нової української школи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Адамова І., Головачук Т. Дистанційне навчання: сучасний погляд на проблеми. *Витоки педагогічної майстерності. Серія : Педагогічні науки.* 2012. № 10. С. 3–6.
2. Барановська І. Г., Барановський Д. М., Якименко Ю. І. Дистанційне навчання майбутніх учителів музичного мистецтва : виклики сьогодення. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти.* 2022. Вип. 28. С. 76–84.
3. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія. Київ: Атіка, 2008. 684 с.
4. Варнавська Л. Комп'ютерні технології та їх застосування у підготовці та проведенні уроків музичного мистецтва в загальноосвітній школі. *Scientific Collection «InterConf», (48): with the Proceedings of the 8th International Scientific and Practical Conference «Challenges in Science of Nowadays» (April 4-5, 2021, Washington, USA), Washington, USA.* 2021. С. 255–258.
5. Вишнівський В. В., Гніденко М. П., Гайдур Г. І., Ільїн О. О. Організація дистанційного навчання. Створення електронних навчальних курсів та електронних тестів : навч. посіб. Київ : ДУТ, 2014. 140 с.
6. Гаврілова Л. Г. Використання музичних мультимедійних програм, електронних шкіл та тренажерів у формуванні інформаційної компетентності майбутніх учителів музики. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методи навчання у підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми.* 2012. №. 32. С. 261–265.
7. Гнатюк О. В. Дистанційне навчання: проблеми, пошуки, виклики. *Актуальні проблеми психологічної протидії негативним інформаційним впливам на особистість в умовах сучасних викликів : зб. матеріалів методолог.семінару НАПН України.* Київ: Педагогічна думка, 2021. С. 16–23.
8. Гуревич Р. С., Кадемія М. Ю., Козяр М. М. Інформаційно-комунікаційні технології в професійній освіті. Львів. 2012. 506 с.

9. Данилюк М. Вплив інформаційних технологій на розвиток музичної освіти та індустрії: можливості та виклики. *Collection of Scientific Papers «ΛΟΓΟΣ»* : VII International Scientific and Practical Conference «Débats scientifiques et orientations prospectives du développement scientifique» (September 20, 2024; Paris, France), Paris, France. 2024. С. 317–320.
10. Демида Б. Системи дистанційного навчання: огляд, аналіз, вибір. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2011. Вип. 694. С. 98–107.
11. Деякі питання організації дистанційного навчання : Наказ Кабінету Міністрів України від 08.09.2020 р. № 1115. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0941-20#Text> (дата звернення: 05.08.2025).
12. Дистанційна практика в мистецькій освіті. URL: <https://naqa.gov.ua/2020/06/дистанційна-практика-в-мистецькій-ос/> (дата звернення: 05.04.2025).
13. Дорош Т. Л. Дистанційний освітній процес у системі підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва: електронний навч.-метод. посіб. Харків : ФОП Панов А. М. 2021. URL: <https://repository.khpa.edu.ua/items/63f6f54d-9737-486e-9e67-fc1ada293d9e> (дата звернення: 05.08.2025).
14. Дорошенко Т. В. Інноваційна та дослідно-експериментальна діяльність у сфері освіти і мистецтва в умовах воєнного стану. *Мистецтво та освіта: новації і перспективи* : матеріали III всеукр. наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 8 грудня 2022 р.). Чернігів : НУЧК імені Т. Г. Шевченка, 2022. С. 29–32.
15. Калюжна О. Методичні засоби дистанційного навчання в системі музично-теоретичної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2024. Вип. 75, Т. 1. С. 303–309.
16. Кисельов Н. Р. Синхронне та асинхронне навчання – невід’ємні складові дистанційної освіти. *Сучасна наука: проблеми і перспективи* : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 17–18 травня 2020 р.). Київ, Україна : МЦНІД, 2020. С. 114–118.

17. Кишакевич Б. Ю., Кишакевич С. В., Стець Г. В. Сучасні тенденції цифровізації музичної освіти. *Академічні візії*. 2024. №27. С. 1–10.
18. Кишакевич С. В., Андреев Т. В. Урок музичного мистецтва в умовах онлайн: аналіз дистанційних технологій». *Science in the modern world: innovations and challenges : proceedings of 7 th International Scientific and Practical Conference*. Perfect Publishing. Toronto, Canada, 20-22 March, 2025. P. 254–260.
19. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : Розпорядження кабінету міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text> (дата звернення: 04.07.2025).
20. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні року : Постанова Міністерства освіти і науки України від 20 грудня 2000 р. URL: https://vnmu.edu.ua/downloads/other/konc_rov_dystan_osv.pdf (дата звернення: 04.03.2025).
21. Мальований Ю. І. Дистанційне навчання: реалії і перспективи. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2020. № 2 (1). С. 1–3.
22. Масол Л. М. Інтегративні технології формування предметних компетентностей учнів початкових класів у процесі навчання інтегрованого курсу «Мистецтво». *Мистецтво та освіта*. 2020. №2 (96). С. 2–9.
23. Методика музичного виховання : Урок музичного мистецтва в сучасній українській школі : метод. рекоменд. / уклад. М. М. Качур. Мукачево : МДУ, 2017. 26 с.
24. Організація музично-виховної роботи в закладах освіти : метод. рекоменд. / уклад. О. А. Бухнієва. Ізмаїл : ІДГУ, 2021. 77 с.
25. Організація освітнього процесу із застосуванням технологій дистанційного навчання у 2020/2021 навчальному році: метод. рекоменд. / за заг. ред. В. І. Шуляра. Миколаїв: ОІППО, 2020. 108 с.

26. Про вищу освіту : Закон України від 01.06.2025 р. № 1556-VII, підстава – 4186-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 02.03.2025).
27. Про внесення змін до Державного стандарту початкової освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. № 688. Рада : Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 02.07.2025).
28. Про Державну національну програму «Освіта» («Україна XXI століття») : Постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.1993 р. № 896. Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 576 (576-96-п) від 29.05.96. Рада : Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF#Text> (дата звернення: 02.03.2025).
29. Про затвердження Змін до Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти : наказ Міністерства освіти і науки від 24.02.2023 р. № 201. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0455-23#Text> (дата звернення: 04.03.2025).
30. Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні : Указ Президента України від 31.07.2000 № 928/2000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/928/2000#Text> (дата звернення: 04.03.2025).
31. Про Національну програму інформатизації : Закон України від 01.12.2022 р. № 2807-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-20#Text> (дата звернення: 04.03.2025).
32. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : Указ Президента України від 25.06.2013 р. № №344/2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013#Text> (дата звернення: 07.03.2025).

33. Сидоренко Т. М., Петькун С. М., Новак О. М. Дистанційна освіта: проблеми та перспективи. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 35. С. 45–48.
34. Смаковський Ю. В. Професійна підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва в умовах дистанційного навчання. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2020. Вип. 76. С. 156–159.
35. Соколова А. В. Інтерактивні форми і методи дистанційного навчання майбутніх учителів музичного мистецтва. *Professional Art Education*. 2022. № 3 (1). С. 6–16.
36. Спітковська К. В. Підготовка закладу освіти до організації дистанційного навчання. Дистанційне навчання: виклики, результати та перспективи : Порадник. З досвіду роботи освітян міста Києва : навч.-метод. посіб. / упоряд. : І. П. Воротникова, Н. В. Чайковська. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. С. 52–57.
37. Тараканова А. Мистецька освіта та її значення у формуванні творчої особистості. *Проблеми освіти*. 2021. Вип. 2. С. 157–167.
38. Чернишова А. М. Особливості викладання мистецьких дисциплін в умовах дистанційного навчання. *Наукові досягнення та інновації: шлях до успіху*. X Всеукраїнська мультидисциплінарна науково-практична Інтернет-конференція, 31 травня 2023. С. 181–185.
39. Чистякова І., Беспалова О. Професійна підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва в Україні в умовах воєнного стану: проблеми та перспективи. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2022. № 4 (118). С. 198–207.
40. Buchborn T., Treb J. Acting self-determinedly and critically in a post-digital future? A critical review on digitalisation in music education. *Culture, Education, and Future*, 2023. Vol. 1(1). P. 66–82.
41. Cuervo L., Bonastre C., Camilli C., Arroyo D., García D. Digital Competences in Teacher Training and Music Education via Service Learning: A Mixed-Method Research Project. *Education Sciences*. 2023. Vol. 13(5). 459 p.

42. Kruse N. B., Harlos S. C., Callahan R. M., Herring M. L. Skype music lessons in the academy : Intersections of music education, applied music and technology. *Journal of Music, Technology & Education*. 2013. № 6 (1). P. 43–60.